

Σχολικός Εκφοβισμός (Bulling).

Τα όσα ακολουθούν περί σχολικού εκφοβισμού, δεν αποτελούν προσωπικές «δοξασίες» αλλά μία σε βάθος έρευνα και παρουσίαση, της εργασίας των ανά τον Κόσμο, διακεκριμένων ερευνητών και μελετητών εξειδικευμένων στις επιστήμες της Ψυχολογίας και της Συμπεριφορικής, με την ανάλογη τεκμηρίωση που υποσημειώνεται σε κάθε αναφορά.

Ομοίως, τα πορίσματα, τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που παρατίθενται στο σημείωμα αυτό αποτελούν έργο των επιστημόνων αυτών.

Τέλος, οι σύνδεσμοι (links) των υποσημειώσεων είναι ενεργοί για την απευθείας μετάβαση στην πηγή.

Ορισμός του σχολικού εκφοβισμού.

Ο **σχολικός εκφοβισμός** ⁽¹⁾ είναι ένα φαινόμενο νεανικής παραβατικότητας που εμφανίζεται σε πολλές χώρες του κόσμου. Ο σχολικός εκφοβισμός αναφέρεται στη χρήση βίας μεταξύ μαθητών ή συνομηλίκων παιδιών, με στόχο να προκληθεί φόβος, πόνος ή αναστάτωση.

Εμφανίζεται με τη μορφή του λεκτικού εκφοβισμού (κοροϊδία, διακρίσεις, ντροπιαστικά σχόλια), του κοινωνικού εκφοβισμού (διάδοση φημών, καταστροφή προσωπικών αντικειμένων, απομόνωση από την ομάδα), του σωματικού εκφοβισμού (χτυπήματα, σπρωξίματα, κλωτσιές) και του ηλεκτρονικού εκφοβισμού (εκβιασμός μέσω Διαδικτύου και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μέσω μηνυμάτων στο κινητό τηλέφωνο). Τα κύρια χαρακτηριστικά του σχολικού εκφοβισμού είναι:

---

(1) https://en.wikipedia.org/wiki/School_bullying

- Η πρόθεση από το παιδί - δράστη να βλάψει, να κάνει ζημιά στο παιδί – στόχο.
- Η έλλειψη, συχνά, δικαιολογίας για την πράξη.
- Η επανάληψη της συμπεριφοράς.
- Η ικανοποίηση που αντλεί ο δράστης από τη βλάβη που προκαλεί στον στόχο του.

Η συμπεριφορά αυτή για να χαρακτηριστεί ως εκφοβισμός, δεν αρκεί να εμφανιστεί ως ένα μεμονωμένο επεισόδιο. Πρέπει να είναι επαναλαμβανόμενο και συνηθισμένο για να θεωρηθεί εκφοβισμός ⁽¹⁾. Οι μαθητές που είναι LGBTQIA+, συνήθως έχουν γονείς χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου, θεωρούνται προκλητικοί, θεωρούνται ευάλωτοι ή ατυπικοί ή θεωρούνται ξένοι μέσα στην κοινωνία των υπολοίπων και διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να πέσουν θύματα εκφοβισμού ⁽²⁾.

Ο Baron ⁽³⁾ όρισε το 1977 μια τέτοια «επιθετική συμπεριφορά ως συμπεριφορά που κατευθύνεται προς το στόχο για να βλάψει ή να τραυματίσει ένα άλλο ζωντανό ον που έχει κίνητρο να αποφύγει μια τέτοια μεταχείριση» ⁽⁴⁾.

Για την Ιστορία, στο μυθιστόρημα του Thomas Hughes του 1857 **Tom Brown's School Days** περιγράφεται λεπτομερώς ο εντατικός σχολικός εκφοβισμός, αλλά το πρώτο σημαντικό επιστημονικό άρθρο περιοδικού για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού φαίνεται να έχει γραφτεί το 1897 ⁽⁵⁾. Η έρευνα για τον σχολικό εκφοβισμό έχει επεκταθεί δραματικά με την πάροδο του χρόνου, αυξάνοντας από 62 αναφορές στα 90 χρόνια μεταξύ 1900 και 1990, σε 562 αναφορές στα 4 χρόνια μεταξύ 2000 και 2004. Από το 2004, η έρευνα για τον σχολικό εκφοβισμό έχει πολλαπλασιαστεί. Μια τηλεοπτική σειρά του 2022 με τίτλο **The Glory**, που θα ολοκληρωθεί τον ερχόμενο Μάρτιο (2024) επέστησε εκ νέου την προσοχή στο φαινόμενο ⁽⁶⁾.

-
- (1) DeBono, Amber; Muraven, Mark (1 November 2014). "Rejection perceptions: feeling disrespected leads to greater aggression than feeling disliked". *Journal of Experimental Social Psychology*. **55**: 43–52. doi:10.1016/j.jesp.2014.05.014. ISSN 0022-1031.
- (2) Wong, Ching-Tsai; Cheng, Ying-Yao; Chen, Li-Ming (2013). "Multiple perspectives on the targets and causes of school bullying". *Educational Psychology in Practice*. Informa UK Limited. **29** (3): 278–292. doi:10.1080/02667363.2013.837030. S2CID 145731042.
- (3) Robert Alan Baron (γεν. 1943) is Professor of Management and the Spears Chair of Entrepreneurship at Oklahoma State University's Spears School of Business. είναι Καθηγητής Management και Επιχειρηματικότητας στο Spears School of Business του Oklahoma State University.
- (4) Baron, R. A. (1977). *Human aggression*. New York: Plenum.
- (5) Koo, Hyojin (1 April 2007). "A time line of the evolution of school bullying in differing social contexts". *Asia Pacific Education Review*. **8** (1): 107–116. doi:10.1007/BF03025837. S2CID 27359151.
- (6) Burt, Kayti (10 March 2023). "[The Real Stories of Bullying Behind Netflix's 'The Glory'](#)". *Time*.

Εξ ορισμού, ο εκφοβισμός περιλαμβάνει μια ανισορροπία εξουσίας ⁽¹⁾. Ένας εκφοβιστής έχει εξουσία πάνω σε έναν άλλο μαθητή λόγω παραγόντων όπως το μέγεθος, το φύλο, η ηλικία, η στάση μεταξύ των συνομηλίκων, ακόμα και η βοήθεια από άλλους μαθητές. Μεταξύ των αγοριών, ο εκφοβισμός τείνει να περιλαμβάνει διαφορές στη δύναμη. Μεταξύ των κοριτσιών ο εκφοβισμός επικεντρώνεται περισσότερο στις διαφορές στη φυσική εμφάνιση, τη συναισθηματική ζωή ή και την ακαδημαϊκή κατάσταση ⁽²⁾.

Μερικοί εκφοβιστές στοχεύουν συνομηλίκους με σωματικές αναπηρίες, (π.χ. τραύλισμα). Πολλοί τραυλοί βιώνουν κάποιο βαθμό εκφοβισμού, παρενόχλησης ή γελοιοποίησης από τους συνομηλίκους και, μερικές φορές, από τους δασκάλους ⁽³⁾.

Τα σημάδια ότι ένα παιδί είναι θύμα εκφοβισμού μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Ανεξήγητοι τραυματισμοί.
- Συμπτώματα άγχους και μετατραυματικού στρες.
- Απώλεια ή καταστροφή ρουχισμού ή άλλων αντικειμένων.
- Αλλαγές άλλους διατροφικές συνήθειες.
- Φθίνουσα βαθμολογία στα μαθήματα.
- Συνεχείς σχολικές απουσίες.
- Αυτοτραυματισμοί.
- Αυτοκτονικοί ιδεασμοί.
- Υπερβολικά απολογητικό ⁽⁴⁾.

Τα σημάδια ότι ένα παιδί εκφοβίζει άλλους μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Η εμπλοκή του σε σωματικές ή λεκτικές μάχες.

-
- (1) Meyer, Doug (December 2016). "The Gentle Neoliberalism of Modern Anti-bullying Texts: Surveillance, Intervention, and Bystanders in Contemporary Bullying Discourse". *Sexuality Research and Social Policy*. 13 (4): 356–370. doi:10.1007/s13178-016-0238-9. S2CID 148471672.
- (2) Beaty, LA; Alexeyev, EB (2008). "The problem of school bullies: What the research tells us" (PDF). *Adolescence*. 43 (169): 1–11. PMID 18447077.
- (3) Hugh-Jones S, Smith PK (1999). "Self-reports of short- and long-term effects of bullying on children who stammer". *The British Journal of Educational Psychology*. 69 (Pt 2) (2): 141–58. doi:10.1348/000709999157626. PMID 10405616. John Carvel (3 June 1999). "Stammerers targeted by school bullies". *The Guardian*.
- (4) US Department of Health and Human Services (16 October 2012). "The Roles Kids Play". *What is Bullying*. Retrieved 25 September 2013.
- Fisher, Bonnie; Lab, Steven; Miller, Holly Ventura; Miller, J. Mitchell (2010). "School-Based Bullying Prevention". *Encyclopedia of Victimology and Crime Prevention*. California: SAGE Publications, Inc. pp. 818–820. doi:10.4135/9781412979993.n274. ISBN 978-1-4129-6047-2.

- Η συχνή αποστολή του στο γραφείο του διευθυντή.
- Η παρέα του με τρίτους που εκφοβίζουν άλλους και είναι προβληματικοί.
- Η όλο και πιο επιθετική συμπεριφορά του στις συνήθεις δραστηριότητες.

Τα σημάδια ότι ένα παιδί έχει γίνει μάρτυρας εκφοβισμού περιλαμβάνουν:

- Κακή σχολική συμπεριφορά,
- Συναισθηματική διαταραχή.
- Κατάθλιψη.
- Μετατραυματικό στρες.
- Κατάχρηση ναρκωτικών και αλκοόλ.
- Αυτοκτονικοί ιδεασμοί.

Ανά τον Κόσμο διεξαχθείσες μελέτες.

1. Στις Η.Π.Α.

Σύμφωνα με την Αμερικανική Ψυχολογική Εταιρεία (American Psychological Association), το 40% έως 80% των παιδιών σχολικής ηλικίας βιώνουν εκφοβισμό κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια της σχολικής τους διαδρομής ⁽¹⁾. Διάφορες μελέτες δείχνουν ότι οι μαθητές από χαμηλότερο κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και οι μαθητές με αναπηρίες βιώνουν εκφοβισμό συχνότερα από άλλους μαθητές ^{(2), (3)}.

Οι στατιστικές δείχνουν ότι στο σχολικό σύστημα των Η.Π.Α., το 1 στα 3 παιδιά επηρεάζονται από εκφοβισμό στη διάρκεια της ζωής τους και το 30% αναφέρει ότι, με κάποιο τρόπο ενεπλάκησαν σε εκφοβισμό ⁽⁴⁾.

Σε μια μελέτη του 1997 σε πέντε γυμνάσια του Seattle, οι μαθητές

-
- (1) Graham, Sandra. ["Bullying: A Module for Teachers"](#). American Psychological Association. Retrieved 30 December 2012
- (2) Agirdag, O.; Demanet, J.; Van Houtte, M.; Van Avermaet, P.; Bettelheim, K. A. (2011). ["Ethnic school composition and peer victimization: A focus on the interethnic school climate"](#). *International Journal of Intercultural Relations*. **35** (4): 465–473. doi:10.1016/j.ijintrel.2010.09.009.
- (3) Jackson, Dylan B.; Vaughn, Michael G.; Kremer, Kristen P. (17 September 2018). "Bully victimization and child and adolescent health: new evidence from the 2016 NSCH". *Annals of Epidemiology*. **29**: 60–66. doi:10.1016/j.annepidem.2018.09.004. PMID 30287165. S2CID 52922598.
- (4) Smokowski, P. R.; Kopasz, K. H. (2005). "Sign In". *Children & Schools*. **27** (2): 101–110. doi:10.1093/cs/27.2.101.

κατέγραψαν τις συνομιλίες των συνομηλίκων τους στο διάδρομο και στην τάξη. Ανακαλύφθηκε ότι ο μέσος μαθητής γυμνασίου ακούει περίπου 25 αντι-γκέι σχόλια την ημέρα ⁽¹⁾.

Οι μαθητές που είναι ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι ή τρανσέξουαλ έχουν πέντε φορές περισσότερες πιθανότητες να χάσουν το σχολείο επειδή αισθάνονται ανασφαλείς μετά από εκφοβισμό λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου τους ⁽²⁾.

Σύμφωνα με τα Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων των ΗΠΑ (U.S. Centers for Disease Control and Prevention), το ποσοστό των ομοφυλόφιλων, λεσβιών και αμφιφυλόφιλων μαθητών που δεν πήγαν στο σχολείο τουλάχιστον μία ημέρα κατά τη διάρκεια των 30 ημερών που προηγήθηκαν της έρευνας, λόγω ανησυχιών για την ασφάλεια, κυμάνθηκε από 11% έως 30% για τους ομοφυλόφιλους και λεσβίες μαθητές και 12% έως 25% για τους αμφιφυλόφιλους μαθητές ⁽³⁾.

Το 61,1% των LGBTQIA+ μαθητών γυμνασίου ή λυκείου ήταν πιο πιθανό, από τους μη LGBTQIA+ συνομηλίκους τους, να αισθάνονται ανασφαλείς ή άβολα ως αποτέλεσμα του σεξουαλικού προσανατολισμού τους.

Μια εθνική έρευνα του 2013 έδειξε ότι το 20% των μαθητών γυμνασίου εκφοβίστηκαν στο σχολικό περιβάλλον κατά το παρελθόν έτος, το 15% των μαθητών εκφοβίστηκαν ηλεκτρονικά και το 8% των μαθητών ηλικίας 12 έως 18 ετών ανέφεραν συνεχιζόμενο εκφοβισμό σε εβδομαδιαία βάση ⁽⁴⁾.

Σύμφωνα με το περιοδικό Evolutionary Psychological Science, τα θύματα εκφοβισμού είναι πιο πιθανό να είναι σεξουαλικά αδρανή σε σύγκριση με τους θύτες ⁽⁵⁾.

2. Στον Καναδά.

Σε μια μελέτη του 2012 που εξέτασε 2.186 μαθητές σε 33 γυμνάσια και λύκεια της χώρας, το 49,5% ανέφερε ότι εκφοβίστηκε στο δίκτυο τους προηγούμενους τρεις μήνες.

(1) Meyer, Ilan H. (September 2003). *"Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence"*. *Psychological Bulletin*. **129** (5): 674–697. doi:10.1037/0033-2909.129.5.674. ISSN 1939-1455. PMC 2072932. PMID 12956539.

(2) *"Gay Bullying Statistics – Bullying Statistics"*. *Bullying Statistics*. 7 July 2015. Retrieved 19 February 2016.

(3) *"LGBT Youth"*. *Center for Disease Control and Prevention*. Retrieved 11 February 2016.

(4) *"CDC Bullying Fact Sheet"* (PDF). Archived from *the original* (PDF) on 27 September 2017. Retrieved 11 September 2017.

(5) *"Why Bullies Have More Sex"*. 23 December 2017.

Το 33,7% του δείγματος ανέφερε ότι είναι θύτης διαδικτυακού εκφοβισμού ⁽¹⁾.

Τουλάχιστον 1 στους 3 έφηβους μαθητές αναφέρει ότι έχει πέσει θύμα εκφοβισμού ⁽²⁾.

Το 47% των γονέων αναφέρουν ότι έχουν ένα παιδί που είναι θύμα εκφοβισμού.

Η πιο κοινή μορφή διαδικτυακού εκφοβισμού αφορούσε στη λήψη απειλητικών ή επιθετικών μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή άμεσων μηνυμάτων, από το 73% των θυμάτων.

3. Στην Ιρλανδία.

Μια εθνική έρευνα που διεξήχθη από το Trinity College του Δουβλίνου, σχετικά με τον εκφοβισμό στα σχολεία πρώτης και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ιρλανδία, εκτιμά ότι περίπου το 31% των μαθητών πρωτοβάθμιας και 16% της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχουν πέσει θύματα εκφοβισμού κάποια στιγμή ⁽³⁾.

4. Στην Ολλανδία.

Σε μια μελέτη 32 Ολλανδικών δημοτικών σχολείων, το 16,2% των 2.766 συμμετεχόντων παιδιών ανέφεραν ότι εκφοβίζονται τακτικά (τουλάχιστον αρκετές φορές το μήνα) ⁽⁴⁾.

Οι στατιστικές που αναφέρονται στην επικράτηση του εκφοβισμού στα σχολεία μπορεί να είναι ανακριβείς και τείνουν να παρουσιάζουν διακυμάνσεις. Σε μια αμερικανική μελέτη 5.621 μαθητών ηλικίας 12-18 ετών, το 64% των μαθητών είχε βιώσει εκφοβισμό και δεν το ανέφερε ⁽⁵⁾.

-
- (1) Mishna, F.; Cook, C.; Gadalla, T.; Daciuk, J.; Solomon, S. (2010). "[Cyber bullying behaviors among middle and high school students](#)" (PDF). *American Journal of Orthopsychiatry*. **80** (3): 362–374. doi:10.1111/j.1939-0025.2010.01040.x. hdl:1807/71862. PMID 20636942.
  - (2) "[Canadian Bullying Statistics](#)". *Canadian Institutes of Health Research*. 28 September 2012. Retrieved 29 October 2013.
  - (3) "[Nationwide Study on Bullying Behaviour in Irish Schools \(O'Moore 1997\)](#)". *Anti Bullying Centre, Trinity College Dublin*. Archived from [the original](#) on 16 November 2016. Retrieved 15 November 2016.
  - (4) Fekkes, M.; Pijpers, F. I. M.; Verloove-Vanhorick, S. P. (2005). "Bullying: Who does what, when and where? involvement of children, teachers and parents in bullying behavior". *Health Education Research*. **20** (1): 81–91. CiteSeerX 10.1.1.498.9838. doi:10.1093/her/cyg100. PMID 15253993.
  - (5) Petrosino, A.; Guckenburg, S.; DeVoe, J.; Hanson, T. (2010). "[What characteristics of bullying, bullying victims, and schools are associated with increased reporting of bullying to school officials?](#)" (PDF). *Issues & Answers Report (Report)*. Regional Educational Laboratory Northeast and Islands.

5. Στην Ελλάδα.

Με βάση τα αποτελέσματα μιας μελέτης που πραγματοποίησε η Εταιρεία Ψυχο-κοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου σε συνεργασία με την Παιδαγωγική σχολή του Α.Π.Θ., το 29% των μαθητών έχει υποστεί κάποια μορφή εκφοβισμού εντός του σχολικού περιβάλλοντος με συχνότητα 2 έως 3 φορές το μήνα ή και περισσότερο.

Τα αγόρια είναι πιο συχνά θύτες και θύματα εκφοβιστικής συμπεριφοράς, που εμφανίζεται κυρίως στο σχολικό περιβάλλον σε χώρους χωρίς επίβλεψη από τους εκπαιδευτικούς, όπως η αυλή, ο διάδρομος και η τάξη κατά τη διάρκεια του διαλείμματος.

Η κατάσταση αυτή μπορεί να επηρεάσει την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού και τη διαδικασία της μάθησης, καθώς, τα παιδιά που γίνονται θύματα σχολικού εκφοβισμού, αρχικά νιώθουν φόβο, απόγνωση και παρουσιάζουν τάσεις φυγής. Αισθάνονται ότι απειλούνται, τρομάζουν, αρνούνται να πάνε σχολείο και παρουσιάζουν συμπτώματα σχολικής φοβίας.

Μπορεί επίσης να γίνουν επιθετικά και νευρικά, ενώ δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου τα ίδια τα παιδιά - θύματα μπορούν να γίνουν θύτες σε άλλα παιδιά ή στα αδέρφια τους στο σπίτι.

Οι γονείς συνήθως δεν αντιλαμβάνονται το πρόβλημα και δηλώνουν άγνοια. Αυτό συμβαίνει διότι τα θύματα εξομολογούνται το γεγονός του εκφοβισμού συχνότερα σε φίλους τους. Αν όμως οι γονείς εντοπίσουν κάποιο από τα προαναφερθέντα συμπτώματα και υποψιάζονται ότι το παιδί τους έχει πέσει θύμα εκφοβισμού κρίνεται αναγκαίο να προσεγγίσουν το παιδί και να αντιδράσουν απευθυνόμενοι αρχικά στους εκπαιδευτικούς και στις αρμόδιες Διευθύνσεις εκπαίδευσης.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό το παιδί να αισθανθεί ότι έχει στήριγμα τους γονείς του και το σχολείο.

Επιπλέον, οι ειδικοί επιμένουν ότι τα παιδιά πρέπει να μη φοβούνται, να έχουν το θάρρος της γνώμης και να μάθουν να «αντιδρούν».

6. Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Με βάση προτάσεις που παρουσιάστηκαν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τονίστηκε η ανάγκη εντοπισμού και επίλυσης των κοινωνικών

προβλημάτων που σχετίζονται με τη νεανική εγκληματικότητα. Επισημάνθηκε ακόμα, ο ρόλος των γονέων και των εκπαιδευτικών, που καλούνται να ακολουθήσουν ενιαία γραμμή για την αντιμετώπιση της βίας, η ενθάρρυνση των νέων για συμμετοχή τους στα κοινά και στον αθλητισμό, η προβολή σωστών προτύπων συμπεριφοράς, αλλά και η συνεργασία με φορείς που αγωνίζονται για την εξάλειψη της νεανικής παραβατικότητας.

Πρόληψη και Προστασία.

Και πάλι εδώ οι ειδικοί επιστήμονες συμφωνούν ότι, για την αντιμετώπιση και τον έλεγχο του εκφοβισμού, πρέπει να διαμορφωθούν τα πρωτόκολλα για την Πρόληψη, δηλ. τις δράσεις προκειμένου να προληφθεί ο εκφοβισμός, και τα πρωτόκολλα για την Προστασία, δηλ. τις δράσεις προκειμένου να καταστέλλεται ο εκφοβισμός, το ταχύτερο δυνατό, όταν αυτός συμβαίνει. Η Πρόληψη και η Προστασία πρέπει να περιλαμβάνουν:

α. Την Εκπαίδευση.

Η εκπαίδευση των μαθητών, των γονέων και των εκπαιδευτικών ως προς το τί συνιστά εκφοβισμό μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να κατανοήσουν την επιβλαβή φύση του εκφοβισμού ⁽¹⁾. Οι δάσκαλοι, οι οδηγοί σχολικών λεωφορείων και άλλοι επαγγελματίες πρέπει να εκπαιδεύονται στο πώς και πότε να παρεμβαίνουν ⁽²⁾.

Μια συστηματική ανασκόπηση ⁽³⁾ διαπίστωσε ότι ο εκφοβισμός είναι ένας δείκτης για μεταγενέστερη εγκληματική συμπεριφορά, ανεξάρτητα από άλλους σημαντικούς παράγοντες κινδύνου για την παιδική ηλικία, γεγονός που υποδηλώνει ότι τα προγράμματα κατά του εκφοβισμού μπορούν να θεωρηθούν ως μια μορφή έγκαιρης πρόληψης του εγκλήματος.

β. Τους περιορισμούς στις συσκευές εγγραφής εικόνας και ήχου.

Έχει τονιστεί ιδιαίτερα ότι η χρήση κινητών τηλεφώνων μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση του διαδικτυακού εκφοβισμού, γι 'αυτό ορισμένα

(1) ["Creating a Safe and Respectful Environment in Our Nation's Classrooms Training Toolkit | Safe Supportive Learning"](#). 27 March 2018. Archived from [the original](#) on 27 March 2018. Retrieved 27 August 2020.

(2) ["Creating a Supportive Bus Climate: Preventing Bullying"](#) (PDF). 25 January 2017. [Archived](#) (PDF) from the original on 25 January 2017. Retrieved 27 August 2020.

(3) TTOFI, Maria M.; Farrington, David P.; Lösel, Friedrich; Loeber, Rolf (April 2011). "The predictive efficiency of school bullying versus later offending: A systematic/meta-analytic review of longitudinal studies". *Criminal Behaviour and Mental Health (Systematic review and meta-analysis)*. **21** (2): 80–89. [doi:10.1002/cbm.808](#). [PMID 21370293](#).

σχολεία τα έχουν απαγορεύσει καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής ημέρας (1).

γ. Τις τεχνολογίες ασφαλείας.

Τα σχολεία μπορούν να επιλέξουν να εγκαταστήσουν βιντεοκάμερες για την παρακολούθηση της συμπεριφοράς. Ωστόσο, οι σκεπτικιστές υποστηρίζουν ότι οι κάμερες μπορεί να εισβάλουν στην ιδιωτική ζωή των μαθητών, ειδικά εάν οι χαλαροί περιορισμοί στη διάρκεια και στην πρόσβαση στις ηχογραφήσεις και να οδηγήσουν σε κακή χρήση τους (2).

δ. Τους φύλακες στα σχολεία.

Τα σχολεία μπορούν να επιλέξουν να προσλάβουν εσωτερικούς φρουρούς ασφαλείας ή φύλακες (3) για να διασφαλίσουν την ασφάλεια των μαθητών. Οι ειδικοί πιστεύουν ότι η χρήση φρουρών ασφαλείας εντός των σχολείων μπορεί να βοηθήσει στη μείωση των περιστατικών εκφοβισμού, καθώς οι φύλακες γνωρίζουν τους μαθητές και οι οποίοι μπορεί στη συνέχεια να είναι σε θέση να προβλέψουν και να αποτρέψουν ζητήματα πριν αυτά προκύψουν (4).

Οι αντιδράσεις στον εκφοβισμό.

Οι συνιστώμενες αντιδράσεις σε περιπτώσεις εκφοβισμού είναι πολλαπλές και μπορεί να απαιτηθούν διάφορες μέθοδοι, ανάλογα με τον τύπο του εκφοβισμού και τα άτομα που εμπλέκονται. Μερικές προτάσεις για κατάλληλη αντίδραση είναι:

α. Η αποφυγή άκαμπτων και ακραίων αντιπαραθέσεων.

Συνιστάται οι θύτες να μην αντιμετωπίζονται με σωματική βία, ώστε να αποφευχθεί η προώθηση της εμφάνισης βίαιων περιβαλλόντων

-
- (1) Riley, Naomi Schaefer (7 February 2017). ["To fight cyberbullying, ban cellphones from school"](#). *New York Post*. Retrieved 27 August 2020.
- (2) ["Body cameras in schools: Are School Resource Officers \(SROs\) and principals missing the big picture? - School SecuritySchool Security"](#). 15 February 2017. Archived from [the original](#) on 15 February 2017. Retrieved 27 August 2020.
- (3) ["SROs work with schools to address bullying | Local News | somerset-kentucky.com"](#). 8 July 2020. Archived from [the original](#) on 8 July 2020. Retrieved 27 August 2020.
- (4) ["School Resource Officers and Violence Prevention: Best Practices \(Part One\)"](#). *FBI: Law Enforcement Bulletin*. Retrieved 27 August 2020.
- ["School Resource Officers and Violence Prevention: Best Practices \(Part Two\)"](#). *FBI: Law Enforcement Bulletin*. Retrieved 27 August 2020.

στην κοινωνία ⁽¹⁾.

β. Οι αναφορές των μαρτύρων (παρισταμένων).

Οι μάρτυρες, είτε είναι γνωστοί στο θύμα είτε όχι, αποτελούν σημαντική πηγή πληροφοριών σε περιπτώσεις εκφοβισμού. Συνιστάται η διατήρηση της ανωνυμίας των, όπου είναι δυνατόν ⁽²⁾.

γ. Η μη παρέμβαση παρισταμένων.

Συνιστάται στους παρευρισκόμενους και σε άλλα τρίτα πρόσωπα να αποφεύγουν να παρεμβαίνουν σε μια κατάσταση σύγκρουσης, λόγω του πιθανού κινδύνου να επιδεινώσουν την κατάσταση ⁽³⁾.

δ. Η γονική απάντηση/αντίδραση.

Οι ειδικοί συμβουλεύουν τους εμπλεκόμενους γονείς να αποφεύγουν να μιλούν απευθείας μεταξύ τους. Αντ' αυτού, συνιστούν οι γονείς να επικοινωνούν με το σχολείο και να επιτρέπουν στο κατάλληλο προσωπικό του σχολείου να αναλάβει δράση, να αναλάβει την ευθύνη και να ενεργήσει ως διαμεσολαβητής ⁽⁴⁾.

ε. Η συμπεριφορά και η αντίδραση των εκπαιδευτικών.

Οι παρεμβάσεις των εκπαιδευτικών θεωρούνται σημαντικές σε πολλά προγράμματα κατά του εκφοβισμού. Σε πολλές χώρες οι εκπαιδευτικοί έχουν νομική υποχρέωση να αποτρέψουν τη βλάβη των μαθητών τους. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να παρέμβουν χρησιμοποιώντας παρεμβάσεις που βασίζονται στην εξουσία, χρησιμοποιώντας μη τιμωρητικές προσεγγίσεις στον εκφοβισμό, υποστηρίζοντας τα θύματα και εμπλέκοντας άλλους εκπαιδευτικούς ή επαγγελματίες ⁽⁵⁾. Ορισμένες άλλες παρεμβάσεις εκπαιδευτικών έχουν βρεθεί ότι είναι χρήσιμες για τη μείωση του εκφοβισμού. Αυτές οι παρεμβάσεις περιλαμβάνουν τη σαφή επισήμανση

(1) ["Helping Your Child - What Parents Should Know About Bullying - PACER's National Bullying Prevention Center"](https://www.pacer.org/parents-what-parents-should-know-about-bullying/). pacer.org. Retrieved 27 August 2020.

(2) ["Anonymous Reporting for Bullying and Cyberbullying Incidents"](https://www.cyberbullyingresearchcenter.org/anonymous-reporting-for-bullying-and-cyberbullying-incidents/). Cyberbullying Research Center. 29 November 2012. Retrieved 27 August 2020.

(3) ["How to talk to your child's school about bullying"](https://www.unicef.org/press-releases/2019/09/24-support-the-kids-involved). Unicef.

(4) [Affairs \(ASPA\), Assistant Secretary for Public \(24 September 2019\). "Support the Kids Involved"](https://www.stopbullying.gov/support-the-kids-involved/). StopBullying.gov. Retrieved 25 January 2021.

(5) [Burger, Christoph; Strohmeier, Dagmar; Spröber, Nina; Bauman, Sheri; Rigby, Ken \(October 2015\). "How teachers respond to school bullying: An examination of self-reported intervention strategy use, moderator effects, and concurrent use of multiple strategies". Teaching and Teacher Education. 51: 191–202. doi:10.1016/j.tate.2015.07.004.](https://doi.org/10.1016/j.tate.2015.07.004)

των ορίων, καθιστώντας σαφές ότι η συμπεριφορά που επιδεικνύεται δεν είναι αποδεκτή και δεν επικροτείται ούτε από τους δασκάλους ούτε από τον διευθυντή του σχολείου. Έχει επίσης βρεθεί ότι είναι χρήσιμη για τη μείωση του εκφοβισμού ή συζήτηση για τον σχολικό εκφοβισμό και τις σχετικές αρνητικές συνέπειες με ολόκληρη την τάξη ⁽¹⁾.

στ. Η συμπεριφορά και η αντίδραση των Αρχών.

Όταν δεν λειτουργεί άλλη λύση για τον εκφοβισμό ή σε περιπτώσεις όπου ο εκφοβισμός είναι πολύ σοβαρός, μπορεί να χρειαστεί ο δράστης να τεθεί σε προσωρινή διαθεσιμότητα και να απέχει των δραστηριοτήτων του σχολείου του ή να αποβληθεί οριστικά. Ωστόσο, τα αυστηρά μέτρα όπως η κράτηση, η απέλαση και η αναστολή θα μπορούσαν επίσης να έχουν ιατρογενείς επιπτώσεις και να αυξήσουν την επιθετικότητα ⁽²⁾.

ζ. Η μετακίνηση.

Σε περιπτώσεις που είναι πιο δύσκολο να επιλυθούν, πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο αλλαγής ιδρύματος ή ακόμη και μετακόμισης του θύματος με την οικογένειά του σε άλλη τοποθεσία ⁽³⁾.

η. Η ψυχο-κοινωνική υποστήριξη.

Μετά το τέλος του εκφοβισμού, τα θύματά του θα χρειαστούν ψυχολογική υποστήριξη, όπως βοήθεια για να κάνουν νέους φίλους ή και να αναλάβουν νέες δραστηριότητες ⁽⁴⁾.

Ω Ω Ω Ω

18 Φεβ. 2024

Κωνσταντίνος Παπανικολάου.

(1) Burger, C., Strohmeier, D., Kollerová, L. (2022). *"Teachers can make a difference in bullying: Effects of teacher interventions on students' adoption of bully, victim, bully-victim or defender roles across time"*. *Journal of Youth and Adolescence*. 51 (12): 2312–2327. doi:10.1007/s10964-022-01674-6. ISSN 0047-2891. PMC 9596519. PMID 36053439. S2CID 252009527.

(2) Swearer, S. M., Martin, M., Brackett, M., Palacios, R. A., II (2017). *"Bullying intervention in adolescence: The intersection of legislation, policies, and behavioral change"*. *Adolescent Research Review*. 2 (1): 23–35. doi:10.1007/s40894-016-0037-9. ISSN 2363-8346. S2CID 52024268.

(3) *"Bullying in Schools"*. Center for Injury Research and Prevention. 29 January 2014. Retrieved 27 August 2020.

(4) *"Bullying in the Middle Years | Westchester Health"*. 8 July 2020. Archived from the original on 8 July 2020. Retrieved 27 August 2020.